

■ УДК 78.071.1 (092) (477)

І. Л. Бермес, доктор мистецтвознавства, професор, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич

МИХАЙЛО ВЕРБИЦЬКИЙ: ШТРИХИ ДО ТВОРЧОГО ПОРТРЕТА КОМПОЗИТОРА (ДО 200-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Висвітлено головні етапи життя і творчості Михайла Вербицького — «будителя народного духу в Галичині» (І. Франко), — чие ім'я тільки в період незалежності Української держави стало предметом уваги науковців. Охарактеризовано творчий доробок композитора, розглянуто музичні артефакти за жанрами, виявлено їхні стильові особливості. Виокремлено проблематику музично-публіцистичної спадщини митця, особливості його педагогічної діяльності. Визначено місце і роль М. Вербицького в становленні національної композиторської школи, означено внесок у розвиток української музичної культури.

Ключові слова: М. Вербицький, композитор, романтизм, хорова музика, співогра, симфонія.

И. Л. Бермес, доктор искусствоведения, профессор, Дрогобычский государственный педагогический университет имени Ивана Франко, г. Дрогобыч

МИХАИЛ ВЕРБИЦКИЙ: ШТРИХИ К ТВОРЧЕСКОМУ ПОРТРЕТУ КОМПОЗИТОРА (К 200-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ)

Освещаются главные страницы жизни и творчества Михаила Вербицкого — «будителя народного духа в Галичине» (И. Франко), — чье имя только в период независимости Украинского государства стало предметом внимания ученых. Охарактеризовано творчество композитора, рассмотрены музыкальные артефакты по жанрам, выявлены их стилевые особенности. Освещены проблематика музыкально-публицистического наследия художника, особенности его педагогической деятельности. Определены место и роль М. Вербицкого в становлении национальной композиторской школы, отмечен вклад в развитие украинской музыкальной культуры.

Ключевые слова: М. Вербицкий, композитор, романтизм, хоровая музыка, оперетта, симфония.

I. L. Bermes, Doctor of Art Criticism, Professor, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Drohobych

MYKHAILO VERBYTSKY: SKETCHES TO THE COMPOSER'S CREATIVE ACTIVITY (TO THE 200TH ANNIVERSARY OF HIS BIRTH)

The article deals with the main pages of Mykhailo Verbytsky's life and creative activity — «that who awakens people's spirit in Halychyna»

(I. Franko), whose name drew the reserchers' attention only during the period of Ukraine's Independence. The author characterizes the composer's achievements, surveys musical artifacts according to the genres, singles out their stylistic peculiarities. The problematics of the composer's musical and publicistic heritage, peculiarities of his pedagogical activity are revealed. Mykhailo Verbytsky's role in the development of the national composer school is determined and his contribution to the development of Ukrainian musical culture is outlined.

Key words: M. Verbytsky, composer, romanticism, choral music, operetta, symphony.

Постановка проблеми. Творчість Михайла Вербицького тривалий час була невідомою, не досліджувалася і не популяризувалася належним чином, а в радянську добу — замовчувалася, штучно вилучалася з наукового обігу та виконавської практики. Натомість митець був одним із зачинателів українського музичного націєтворення, музичного романтизму в Галичині. У розкритті головних засад його творчості й полягає актуальність статті.

Останні дослідження та публікації. Даних про життя і творчість М. Вербицького небагато: це статті С. Воробкевича «Михайло Вербицький» (1884), О. Залеського «Після столітнього ювілею уродин творця українського гимну» (1916), С. Людкевича («Михайло Вербицький», 1920; «Михайло Вербицький та українська суспільність», 1934), розвідки Б. Кудрика («Огляд історії української церковної музики», 1937), З. Лиська («Піонери музичного мистецтва в Галичині», 1934), нариси М. Загайкевич (1961) та Й. Волинського (1965) про життя і творчість композитора, монографія М. Загайкевич «Михайло Вербицький. Сторінки життя і творчості» (1998), публікації Л. Кияновської, Л. Яросевич, О. Зелінського, Р. Сов'яка та ін. **Мета** статті — осмислити композиторську творчість М. Вербицького як своєрідне явище української музичної культури, засвідчити значущість його універсальної творчої практики.

Виклад основного матеріалу. 4 березня 2015 р. минуло 200 років від дня народження композитора, «одного з найлучших синів галицької Русі», що «двигнув» музику в Галичині з «ембріонного стану» (С. Воробкевич), наповнив її патріотичними настроями й оптимізмом. Народився М. Вербицький у с. Явірник-Руський, недалеко від Перемишля, де «срібнолентий Сян пливе», в родині священика. Навчався в Перемишльській гімназії, співав у хорі греко-католицької церкви, при якій діяла музична школа. Саме в школі, заснованій єпископом І. Снігурським 1828 р., далеким

родичем М. Вербицького, майбутній композитор здобув від чеха А. Нанке ґрунтовні знання з теорії музики та композиції. Це підтверджує С. Воробкевич — перший біограф митця: від «Нанкого одержав Вербицький перші музикальні початки, котрі так скоро зрозумів, що вже як гімназист був в стані дібрати до легких мелодій відповідну гармонію» [3, с. 67]. У Перемишльській школі, що «сталася консерваторією в мініатюрі» [8, 37], формувався світогляд майбутнього композитора. Особливо вплинули на вихованців, зокрема на М. Вербицького, хорові твори Д. Бортнянського як музично-творчий ідеал, у якому було закодовано «образ нації». Майбутній композитор «засвоїв чистоту і своєрідність хорового стилю цього композитора і зберіг любов до його музики на все життя» [2, 85].

1834 р. М. Вербицький вступив до Львівської духовної семінарії, де в цей період розпочав активну діяльність гурток «Руська трійця», засновниками якого були М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький. Ідеї націєтворення діячі цього громадсько-культурного об'єднання пов'язували з друкованим словом і художньою творчістю рідною мовою, засобами яких намагалися сформувати національну свідомість українців. М. Вербицький не перебував осторонь інтенсивного студентського життя: він брав участь у театральному гуртку семінаристів, почав навчатися гри на гітарі (за твердженням І. Хр. Сінкевича, «днями і ночами грав на гітарі і довів свою гру до досконалості» [14, 21]). До цього періоду належать перші композиції в жанрі хорової музики (церковної та світської) і сольної вокальної. Через сімейні обставини М. Вербицький змушений був припинити навчання в семінарії, заробляти уроками гри на гітарі та співом, працюючи «платним тенором» у хорі латинської катедри, диригувати хором у вірменському костелі Бенедиктинок, згодом — керувати хором семінаристів та навчати «питомців нотного співу» [2, с. 88].

1846 р. М. Вербицький, завдяки підтримці єпископа І. Снігурського, повернувся до Перемишля, де обіймав посаду канцеляриста в консисторії. Водночас брав приватні уроки в регента латинської кафедри Ф. Лоренца (для вдосконалення композиторської майстерності), викладав каліграфію в Дяко-вчительському інституті. Коли 1848 р. в Перемишлі з ініціативи І. Вітошинського засновано український аматорський театр, М. Вербицький став активним учасником театрального руху: виступав як актор, співак, здійснював музичне оформлення п'єс («Верховинці», «Козак і охотник», «Проциха», «Жовнір-чарівник» та ін.).

Українські культурні діячі високо оцінили М. Вербицького: І. Франко визнавав його «найзначнішим талантом» серед галицьких композиторів, С. Людкевич — «символом нашого національного відродження», А. Вахнянин — «Нестором української музики в Галичині». М. Вербицького вважають «піонером» галицької музики (З. Лисько — І.Б.), утім, на думку М. Загайкевич, таке судження «надто звужене», оскільки творча діяльність композитора «...виходить за межі одного регіону», вона, радше, «має всеукраїнське значення» [5, с. 6].

З ім'ям М. Вербицького пов'язане становлення професійної композиторської школи, що в історії української культури має назву «перемишльська». Вона ґрунтується на поєднанні творчого стилю Д. Бортнянського та західноєвропейських традицій і уславилася групою блискучих майстрів, таких як: М. Вербицький, І. Лаврівський, учні М. Вербицького — П. Бажанський, В. Матюк, послідовники — А. Вахнянин, М. Копко, Й. Кишакевич, які визначили шлях професійної галицької музики на національній основі.

Композиторська творчість М. Вербицького сформувалася на засадах романтизму як визначального для Європи напряму художніх традицій у ХІХ ст. Це виявилось у зверненні митця до основ культурної спадщини, народної творчості як джерела етнічного національного духу. Як священник М. Вербицький у своїй композиторській творчості значну увагу приділяв музичній традиції греко-католицької духовної творчості. У його церковних хорових творах характерним є прагнення відкрити серце Богові та віддзеркалити найважливіші ознаки релігійного світовідчуття українців. У доробку композитора — одна повна Літургія для мішаного хору (1847) і понад 30 невеликих композицій на біблійні тексти, зокрема «Тебе поєм», «Іже херувими», «Святий Боже», «Отче наш», «Ангел вопіяше», «Милость мира», «Свят», написаних під впливом хорової «манери» Д. Бортнянського. Згідно з Л. Кияновською, емоційність музичного викладу, романсово-пісенна мелодика, акордова фактура виявляють «зв'язок з німецькою традицією *Liedertafel*» [6, с. 67]. Суттєвою ознакою церковної музики є поєднання молитовного настрою зі щирістю вислову. На думку М. Загайкевич, вона була для М. Вербицького «сферою творчих пошуків і звершень, актом мистецького самовираження» [5, с. 75].

Важливе місце у творчому доробку М. Вербицького відведено світській хоровій музиці, що відіграла пріоритетну художню та суспільну роль у музичному середовищі галичан, їхньому культурному піднесенні. Саме в цій царині композиторської творчості, зокрема

у використанні поетичних текстів, найбільше помітна еволюція митця. «... Від рутенської, ... поезії Гушалевичів, Наумовичів, Дідицьких він (М. Вербицький — І. Б.) прямував духом до чимраз яснішого національного світогляду, до поезій Шевченка, Федьковича, врешті — до «Заповіту» Шевченка» [10, с. 244]. Проте зміни стосувалися не тільки добору текстів, а й творчого «почерку». Вони пов'язані з «кристалізацією форми, новаторством і досконалістю музичної мови, поглибленням драматичної виразності» [6, с. 61]. Це відбилося в хорових творах на слова В. Шашкевича, що ввійшли до збірника «Дванадцять чотириголосих пісень для чоловічих голосів» («Заспів», «Жаль», «Прощання», «Цвітка молити», «Думка» та ін.), Ю. Федьковича («Поклін»). М. Вербицький komponував хорові твори суспільно-значущого та ліричного спрямування для однорідного (чоловічого) складу. Їхні мелодико-ритмічні, інтонаційні й гармонічні ознаки відображали естетичний струмінь галицького бідермаєру, що «став відгалуженням аналогічного німецько-австрійського художнього напрямку *biedermeier*, опосередкованого через західноукраїнські інтонації» [12, с. 117]. Зразками цього жанру є хори: «Тост до Русі» (сл. В. Стебельського), цикл «Жовнір», «Битва» з нього (сл. І. Гушалевича), «Прощання» (сл. В. Шашкевича) та ін.

Для індивідуального композиторського стилю М. Вербицького в хоровому жанрі характерні творче переосмислення досягнень західноєвропейської романтичної естетики й використання українського пісенного матеріалу. У цьому «ключі» написана пісня-хор «Ще не вмерла Україна» на слова наддніпрянця П. Чубинського, що стала згодом національним і державним гімном України — «місіонеркою всеукраїнства та об'єднателькою всіх просторів, де лише живе український нарід» [7, с. 4]. С. Людкевич акцентував, що музика гімну «плила з надр душі народу» [11, с. 3], він, на думку А. Рудницького, «...запевнив Вербицькому не тільки тривале місце в історії української музики, а ще й вдячність усіх українців» [13, с. 84]. Мелодика твору містить характерні інтонаційні сфери старогалицьких патріотичних гімнів і, згідно з Ф. Погребенником, воскресних пісень-маршів.

М. Вербицький був першим галицьким композитором, який звернувся до поезії Т. Шевченка, зокрема «Заповіту». Ця хорова поезія написана для подвійного (мішаного та чоловічого) хору, соліста (баритона) і симфонічного оркестру. Вона була скомпонована під час патріотичного піднесення, спричиненого проникненням у Галичину віщого слова Кобзаря. Символічно, що «Заповіт» уперше

пролунав 1868 р. разом із іншим вокально-симфонічним твором на цей самий текст авторства М. Лисенка. С. Людкевич у статті «Вокальна музика на тексти поезії «Кобзаря» писав: «Майже рівночасно і незалежно від себе з'явилися два перші музичні «Заповіти»: Лисенка й галицького Вербицького. Хоч і якими великими могли бути різниці у сфері життя й виховання обох композиторів по обох боках Збруча та у їх музичному світогляді й смаку, то все-таки сильна поезія Шевченка зразу з'єднала їх та вказала подібний напрямок та музичну форму їх творчій уяві. ... Треба нам таки віддати першість більш вирівняному у формі та ядернішому у виразі творові Вербицького, цій «лебединій його пісні», перед «ліричним» «Заповітом» Лисенка, який є першою спробою його творчості після студій у Лейпцігу...» [9, с. 140]. Музична мова «Заповіту» М. Вербицького інспірована стилістикою романтизму, звідси — піднесеність, глибокий драматизм почуттів, багата палітра засобів виразності. На Шевченківському концерті в Перемишлі 1865 р. уперше прозвучав гімн «Ще не вмерла Україна» з музикою М. Вербицького, а у Львові на такому самому концерті в 1868 р., — «Заповіт». Ці твори стали «найкращим виразником наших національних змагань і думок у 40–70-х роках XIX століття» [11, с. 3]. Саме цими двома композиціями М. Вербицький підкреслив єдність культури двох частин України, народ якої духовно був єдиним.

У західноукраїнському музичному середовищі XIX ст. сформувався новий, типово галицький жанр театральної музики — співогра (в перекладі нім. — *singspiel*), притаманний доробку М. Вербицького. Різноманітні сюжети для співогри «вихоплювалися» з життя українців, а також інших етносів, які заселяли Галичину. До перших творчих спроб у цьому жанрі належить музика до переробленого «Москаля-чарівника» І. Котляревського, «Верховинців» польського драматурга Ю. Коженювського та ін. З відкриттям у Львові 1864 р. театру «Руська бесіда» М. Вербицький став активним його співробітником, «постачаючи увертюри і музику до п'єс, причому його музика часто перевершувала художню якість тих п'єс, з якими вона виконувалась» [2, с. 97]. У конкурсі на кращий драматичний твір, оголошеному «Руською бесідою», серед 12 драм і двох комедій перше місце посіла побутова мелодрама «Підгіряни» І. Гушалевича з музикою М. Вербицького. Критики відзначали виняткову красу мелодій, основаних на інтонаціях підкарпатського фольклору: «... та музика в «Підгірянах» прекрасна, чудокраса так для слуха, як ще більше для серця русина. Усі 12 арій... засновані і немов живі бринять на звуках нашої домашньої русько-народної

мелодії» [4, с. 4]. Успіх п'єси сприяв творчому піднесенню композитора і протягом 1865–66 рр. він створив музику до 10 п'єс, серед найудаліших — «Не до любові» авторства Кузьми Шаповала та «Школяр на мандрівці» (переспів польської п'єси «Приблуда» Владислава Лозинського). У творчості М. Вербицького, котрий виробив власний, неповторний стиль вокально-сценічного письма й «утвердився як професіонал» [5, с. 57], набули популярності «Підгіряни», «Верховинці», «Гриць Мазниця» (переробка з Мольєра), «Сільські пленіпотенти» (текст І. Гушалевича) та ін. У музиці для театру сценічні прийоми вдало поєднувалися з жанрово-побутовими пісненими мотивами, з використанням як міського, так і сільського фольклору.

Серед творів камерно-вокальної лірики М. Вербицького — самотійні взірці, здебільшого написані в супроводі гітари, вставні сольні номери до театральних вистав (вокальний цикл «Плач вдовиці» (сл. А. Лужецького), «Погулянка», «Отдайте мні покой душі»; «Нащо мене зачіпаєш» із водевілю «Козак і охотник», «Туга за милим» з мелодрами «Проциха» та ін.). «Попри всю близькість до побутових джерел, солоспіви Вербицького... наближаються до структур та вокальної стилістики композиторів-романтиків» [5, 63]. Їхня мелодика позначена яскравим національним колоритом, що виявляється в її ладо-інтонаційній системі. Й. Волинський підкреслював: «мелодії всіх пісень-романсів Вербицького написані для голосів невеликого діапазону, що свідчить про бажання композитора зробити їх доступними виконавцям-аматорам» [2, с. 93]. Саме тому солоспіви майстра посіли гідне місце в домашньому аматорському музикуванні.

Ще в роки навчання в духовній семінарії М. Вербицький захопився грою на гітарі, що в середині XIX ст. ввійшла до музичного побуту галичан. Його першим учителем став однокурсник І. Х. Сінкевич, «який мав серед семінаристів славу справжнього музиканта» [2, 86]. Згодом, блискуче опанувавши цей інструмент (на думку В. Матюка, в цій царині митець «був правдивим віртуозом»), М. Вербицький створив численні опрацювання пісень для голосу в супроводі гітари, сольні концертні п'єси, посібник «Поучение хитари», що містить «не тільки початкові вправи для оволодіння грою на інструменті, але... також і основи елементарної теорії» [2, с. 89]. Рукописна збірка М. Вербицького «Guitarre № 16» складається з 32 п'єс, серед них 14 інструментальних мініатюр (марші, мазурки, вальси, польки, галопи, козачки, чардаші) та масштабніші композиції переважно у варіаційній формі з розгорнутими

фіналами («Тема з варіаціями», «Вальс» № 3, «Варіації» № 4 та 7, «Карнавал венецький»). Вони позначені впливом української пісенності, водночас їм притаманні ознаки стилістики австрійського бідермаєру з його камерністю, простотою, доступністю.

М. Вербицький — основоположник симфонічної музики в Галичині. Його симфонії для обмеженого складу оркестру, які Д. Січинський визначає за структурою радше як «симфоніети» чи «рапсодії», вирізняються поєднанням досягнень ранньокласичного західноєвропейського симфонізму з національними традиціями, передусім творчим використанням інтонацій українських народних пісень і танців. Оркестрова музика М. Вербицького має театральну-практичне призначення. Завдяки своїй мелодичній насиченості та майстерному перетворенню коломийкових і побутово-романсових мотивів, поширених серед галичан, вона стала невід'ємною ознакою концертного життя 1850–60-х рр. XIX ст. Серед найудаліших концертних увертур слід назвати Симфонію № 6 Соль-мінор і Ре-мажор. С. Людкевич уважав оркестрову спадщину М. Вербицького «першоталановитою спробою української симфонічної музики в Галичині і на Україні взагалі, тим угольним каменем, від якого починає творитись ця література» [11, с. 4].

Музична публіцистика — ще одна сторінка творчої діяльності М. Вербицького. 1863 р. митець опублікував у літературному збірнику «Галичанин» статтю «О пінію музикальном». У ній автор високо оцінив діяльність Перемишльської школи співу, яка стала центром підготовки українських професійних музикантів, духовної хорової культури, вираження національної специфіки хорового виконавства. В останній рік життя в часописі «Слово» опублікована стаття «О твореніях музикальних, церковних і мірских на нашой Русі», в якій говорить про відсутність у Галичині спеціальних музичних навчальних закладів (на зразок Празької консерваторії), в яких можна навчатись «мистецтва композиції творів» для підвищення композиторської майстерності, оскільки «число наших музикальних композиторів дуже скудне» [1, с. 1]. Водночас у цій статті М. Вербицький високо оцінив Літургію С-dur о. П. Бажанського за її дух побожності та «чисто церковний» стиль, ознаки новаторства та композиторський хист.

Висновки. Творча спадщина композитора-священника М. Вербицького посіла гідне місце в історії національної музичної культури. Вона свідчить про власний, сформований на українській народнопісенній основі стиль, укорінений «у національний менталітет» і «зріднений з фольклором» [5, с. 108], утім невіддільний

від європейського романтичного процесу. Композиції митця є сполучною ланкою між двома найвидатнішими постатями української класичної музики — Д. Бортнянським і М. Лисенком. Поряд зі значними здобутками в царині композиторської творчості, що сприяли розширенню жанрового простору виконавської репертуарної палітри та концертної практики в Східній Галичині в 40–70-х рр. XIX ст., М. Вербицький піклувався про духовний та культурно-освітній розвиток народу як священник, просвітитель і педагог. Водночас, у творчості майстра є немало «білих плям», які потребують висвітлення, невідомим є місце зберігання його рукописів, хоча значну роботу в цьому напрямі здійснено У. Петрусь.

Список використаних джерел

1. Вербицький М. О твореннях музикальних, церковних і мірських на нашой Русі / М. Вербицький // Слово. — 1870. — Ч. 38. — 16 (28) трав. — С. 1.
2. Волинський Й. Музична культура Галичини 60-х років XIX ст. / Й. Волинський // Живі сторінки української музики. — Київ : Наук. думка, 1965. — С. 55–120.
3. Воробкевич І. О. Михайло Вербицький / І. Воробкевич // Ілюстрований музичний календар. — Львів. — 1907. — С. 67–70.
4. Дописувач // Слово. — 1865. — № 30. — С. 4.
5. Загайкевич М. Михайло Вербицький. Сторінки життя і творчості / М. Загайкевич. — Львів : Місіонер, 1998. — 145 с.
6. Кияновська Л. Стильова еволюція галицької музичної культури XIX — XX ст. / Л. Кияновська. — Тернопіль : Астон, 2000. — 339 с.
7. Кудрик Б. Відслонення надгробника Михайла Вербицького / Б. Кудрик // Діло. — 1934. — № 124. — С. 4.
8. Лисько З. Піонери музичного мистецтва в Галичині / З. Лисько. — Львів — Нью-Йорк : Вид-во М. П. Коць, 1994. — 144 с.
9. Людкевич С. Вокальна музика на тексти поезій «Кобзаря» / С. Людкевич // Дослідження, статті, рецензії. — Київ : Муз. Україна, 1976. — С. 132–143.
10. Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії / С. Людкевич. — Київ : Муз. Україна, 1973. — 520 с.
11. Людкевич С. Михайло Вербицький та українська суспільність / С. Людкевич // Діло. — 1934. — № 163. — С. 3–4.
12. Пашук О. Національне відродження культури в Галичині у XIX столітті та європейський романтизм / О. Пашук // Вісн. Львів. ун-ту. Серія: Філософські науки. — 2005. — Вип. 7. — С. 110–121.
13. Рудницький А. Українська музика: історично-критичний огляд / А. Рудницький. — Мюнхен : Дніпр. хвиля, 1963. — 406 с.
14. Сінкевич І. Начало нотного пінія в Галицкой Руси. Воспоминания старого священника / І. Сінкевич // Бесіда. — Львів. — 1888. — Т. 2. — № 4. — 15/27 лют.

References

1. Verbytskyi M. O tvorenniakh muzykalnykh, tserkovnykh i mirskykh na nashoi Rusi / M. Verbytskyi // Slovo. — 1870. — Ch. 38. — 16 (28) trav. — S. 1.
2. Volynskiy Y. Muzychna kultura Halychyny 60-kh rokiv XIX st. / Y. Volynskiy // Zhyvi storinky ukrainskoi muzyky. — Kyiv : Nauk. dumka, 1965. — S. 55–120.
3. Vorobkevych I. O. Mykhailo Verbytskyi / I. Vorobkevych // Iliustrovanyi muzychnyi kalendar. — Lviv. — 1907. — S. 67–70.
4. Dopysuvach // Slovo. — 1865. — № 30. — S. 4.
5. Zahaikevych M. Mykhailo Verbytskyi. Storinky zhyttia i tvorchosti / M. Zahaikevych. — Lviv : Misioner, 1998. — 145 s.
6. Kyianovska L. Stylova evoliutsiia halytskoi muzychnoi kultury XIX — XX st. / L. Kyianovska. — Ternopil : Aston, 2000. — 339 s.
7. Kudryk B. Vidslonennia nadhrobnyka Mykhaila Verbytskoho / B. Kudryk // Dilo. — 1934. — № 124. — S. 4.
8. Lysko Z. Pionery muzychnoho mystetstva v Halychyni / Z. Lysko. — Lviv — Niu-York : Vyd-vo M. P. Kots, 1994. — 144 s.
9. Liudkevych S. Vokalna muzyka na teksty poezii «Kobzaria» / S. Liudkevych // Doslidzhennia, statii, retsenzii. — Kyiv : Muz. Ukraina, 1976. — S. 132–143.
10. Liudkevych S. Doslidzhennia, statii, retsenzii / S. Liudkevych. — Kyiv : Muz. Ukraina, 1973. — 520 s.
11. Liudkevych S. Mykhailo Verbytskyi ta ukrainska suspilnist / S. Liudkevych // Dilo. — 1934. — № 163. — S. 3–4.
12. Pashuk O. Natsionalne vidrozhennia kultury v Halychyni u XIX stolitti ta yevropeyskyi romantyzm / O. Pashuk // Visn. Lviv. un-tu. Seriiia: Filosofska nauky. — 2005. — Vyp. 7. — S. 110–121.
13. Rudnytskyi A. Ukrainska muzyka: istorychno-krytychnyi ohliad / A. Rudnytskyi. — Miunkhen : Dnibr. khvyliia, 1963. — 406 s.
14. Sinkevych I. Nachalo notnoho piniia v Halytskoi Rusi. Vospomynanyia staroho sviashchenyka / I. Sinkevych // Besida. — Lviv. — 1888. — T. 2. — № 4. — 15/27 liut.

■ UDC 78.071.1 (092) (477)

Bermes I. L., Doctor of Art Criticism, Professor, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Drohobych
irynabermes@ukr.net

MYKHAILO VERBYTSKY: SKETCHES TO THE COMPOSER'S CREATIVE ACTIVITY (TO THE 200TH ANNIVERSARY OF HIS BIRTH)

The aim of the article is to realize M. Verbytsky's creative activity as a unique phenomenon of the Ukrainian music culture and the significance of his universal creative activity.

Methods of investigation allowed to ground the categories of the composer's creative activity as a representative of a certain social group. A complex music studies method includes the basics of historical music studies, musical and theoretical analysis.

Results. M. Verbytsky's universal musical and educational activities in interconnected branches (church and secular choral music, theatre music, «symphonies", solo singing, music studies articles) have been systematized.

Novelty. In the article M. Verbytsky's musical and educational activities are presented as an essential constituent of the Ukrainian nation formation in Galicia of the 40s-70s of the 19th century. It has allowed to broaden already known theoretical data. Complex and analytical analysis of the composer's creative heritage have been performed in the context of the tendencies of the Ukrainian cultural and musical life at the given period in Galicia.

The **practical significance.** The findings can be used for the new scientific generalization on the problem of Ukrainian cultural and creative processes, be the basis for music studies investigation for further theoretical comprehension of the tendencies of Ukrainian musical culture development. Formulated theoretical principles will be useful for teaching the History of Ukrainian music, Culturology, general as well as special course on the History of Ukrainian culture of the second half of the 19th century.

Key words: M. Verbytsky, composer, romanticism, choral music, operetta, symphony.

Надійшла до редколегії 10.03.2015 р.